

Jeugdboeken & Aardrijkskunde

Jury van de Glazen Globe

Anniek de Pril, Daphne Rijborz, Hans de Pril
Marieke Kleinhuis en Robin Lendering

Column van Marc ter Horst: Leesidylle

Ik ben natuurlijk geen juf en zelfs geen meester. Maar als ik dat wel was zou ik stapels boeken de klas in slepen om mijn lessen een vliegende start te geven.

Ik zou een les over de ijstijden beginnen door voor te lezen uit *Onder de golven* van Linda Dielemans. Ik zou een les over een wereldoorlog naar keuze beginnen met foto's en fragmenten uit *Toen het oorlog was*. Ik zou het menselijk lichaam behandelen aan de hand van teksten én illustraties uit *Het wonder van jou en je biljoenen bewoners*.

De kinderen zouden muisstil zijn en steeds dichterbij komen. Ze zouden aan mijn voeten zitten, hun oren gulzig, hun ogen steeds groter. In hun hoofd zouden zich beelden vormen van de mammoetsteppe, van loopgraven en van hartkamers. Sommigen zouden fluisteren: 'Ik wist niet dat aardrijkskunde/geschiedenis/biologie zo tof kon zijn.' Iemand zou roepen: 'Ik wist niet dat de aarde zo oud was!' Maar anderen zouden 'Ssst!' zeggen, omdat niemand een woord wilde missen.

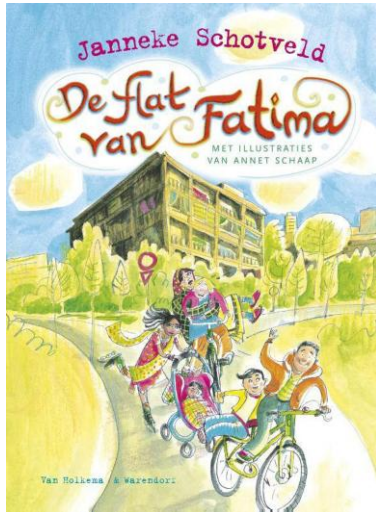

Glazen Globe

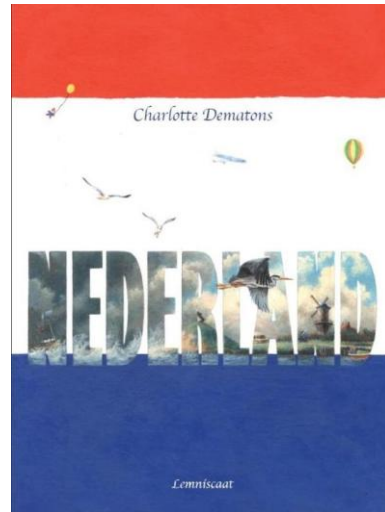
De toetsingscriteria die de jury hanteert bij het toekennen van de prijs zijn de volgende:

- toegankelijkheid van de geografische informatie voor bepaalde leeftijdsgroepen;
- ordening van de informatie en het waarheidsgehalte;
- hoeveelheid geografische informatie;
- verheldering van het gebodene door middel van gebruik van kaartmateriaal en illustraties;
- presentatie van het thema als samenhangend geheel;
- gebruik van begrijpelijk taalgebruik en verklaring van vreemde woorden;
- manier waarop het boek bijdraagt aan het tot stand komen van de eigen mening;
- aantrekkelijkheid van het boek.

Winnaars

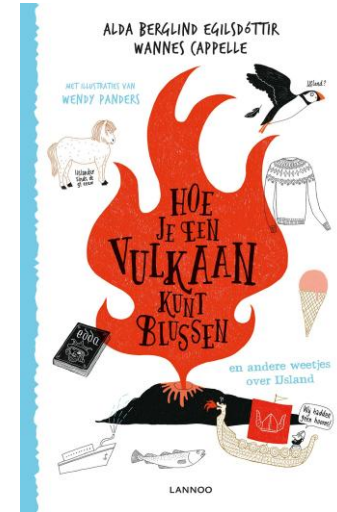
2011

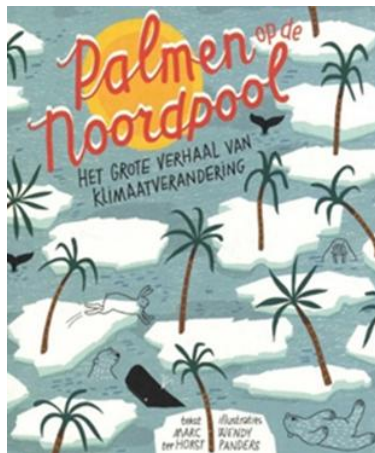
2013

2015

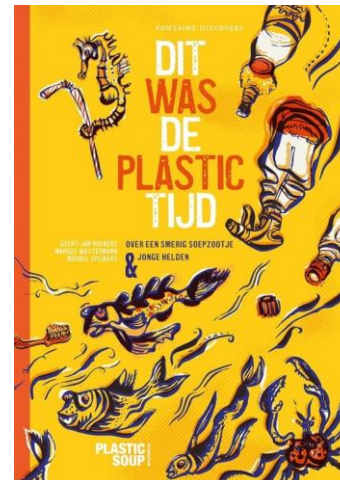
2017

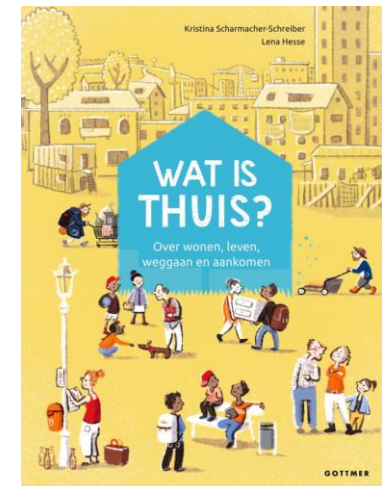
2019

2021

2023

2025

Bij aardrijkskunde in het basisonderwijs...

Het doel van aardrijkskunde onderwijs is het ontwikkelen van **geografisch besef**

Leerlingen leren kenmerken:

- van de *site*; unieke kenmerken voor de plaats zelf.
- van de *situation*; kenmerken voor het gebied waar de plaats deel uitmaakt.

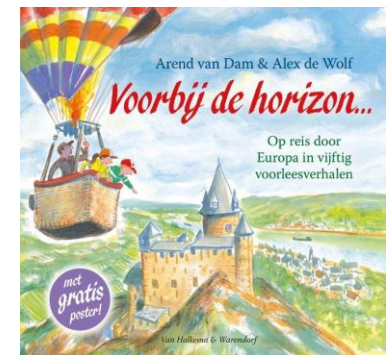
Ze leren deze kenmerken door vragen te stellen op basis van de geografische vierslag (= beschrijven, verklaren, herkennen en waarderen)

Ontwikkeling van geografisch besef

Stap 1. Ruimtelijke oriëntatie: wereld ordenen en ruimtelijke relaties leggen (voor, achter, boven, onder, verweg, dichtbij, etc.)

Stap 2. De wereld gaat open: buiten eigen omgeving kijken, verschijnselen samenvatten in begrippen (stad, winkel) = samenhang zien.

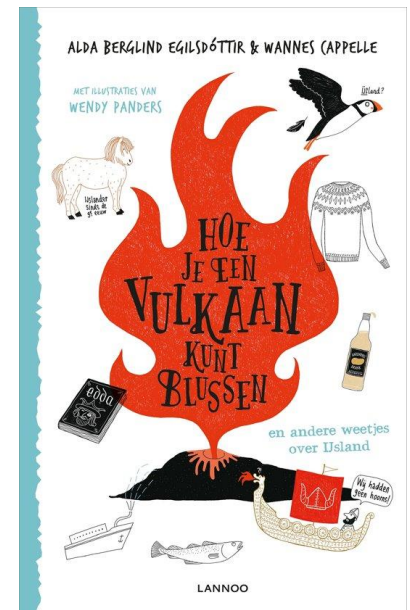
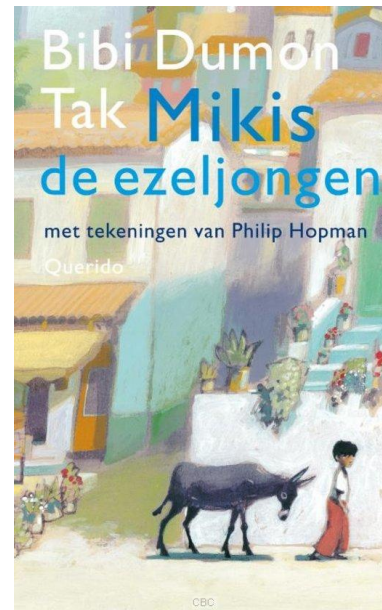
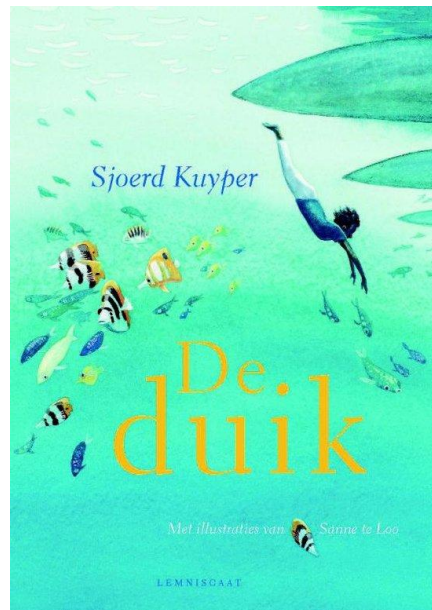

Stap 3. Kaarten: van 3D naar 2D en symbolen op de kaart kunnen lezen (legenda)

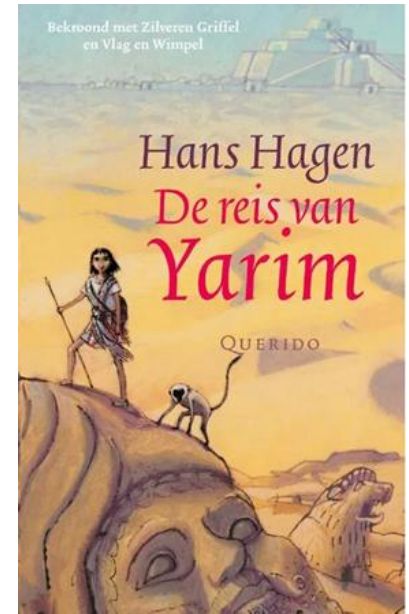
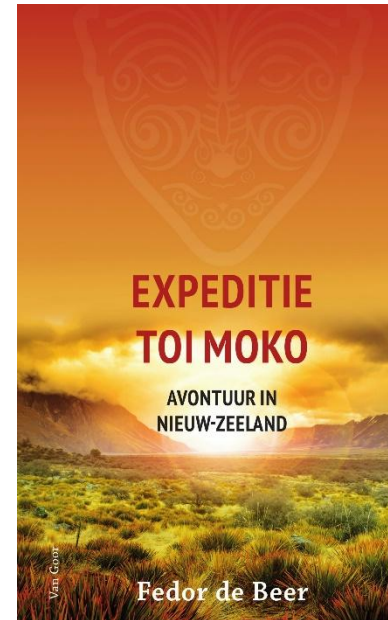
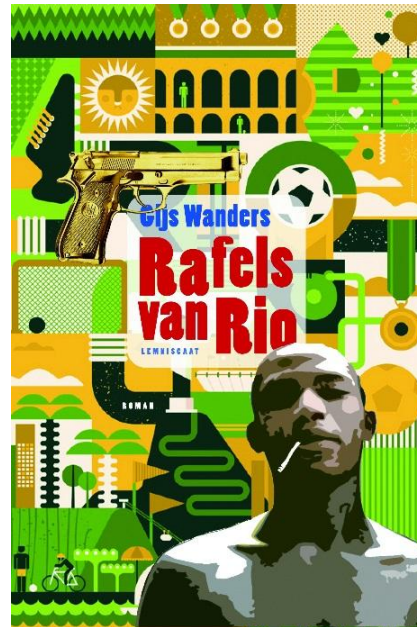
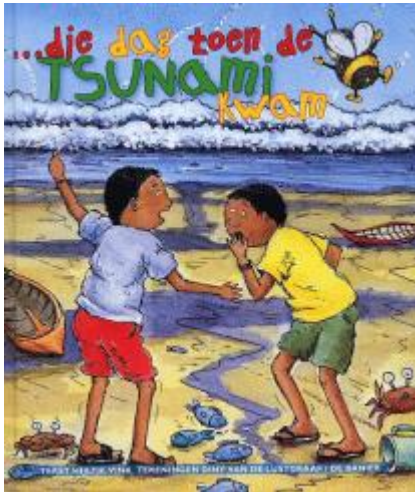
Lezen in de aardrijkskundeles

- Wereldbeeld: verhaal gebruiken om vooroordelen en misconcepties uit de wereld te krijgen
- Eigen mening geven, *sense of place* is persoonlijk

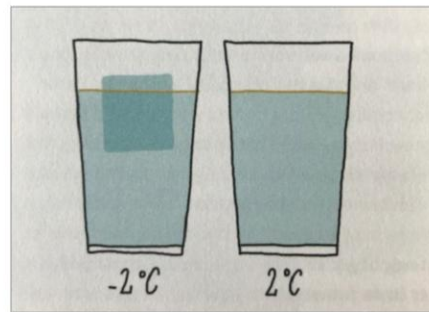
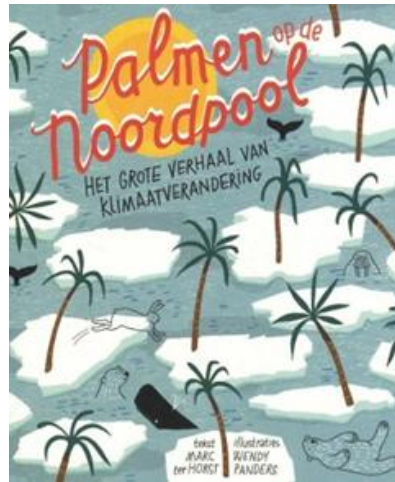

Aardrijkskunde in de leesles

- Als je geografische kennis hebt dan heb je meer interesse voor het boek

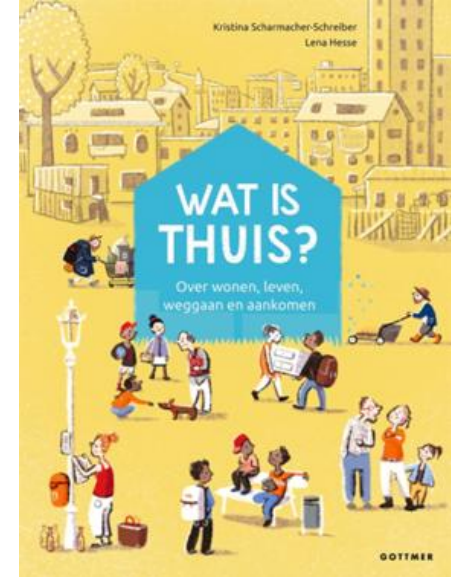

Voorbeelden van jeugdboeken in de les

Voorbeelden van dit jaar

Lees eerst een stuk voor uit het boek: **WAT IS THUIS?**

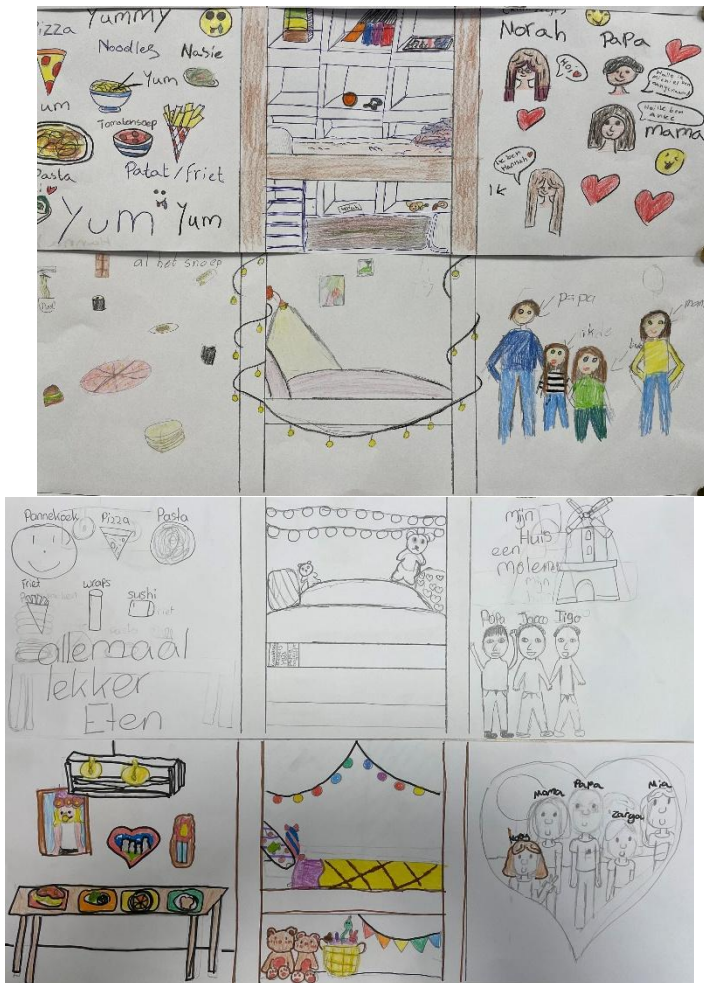
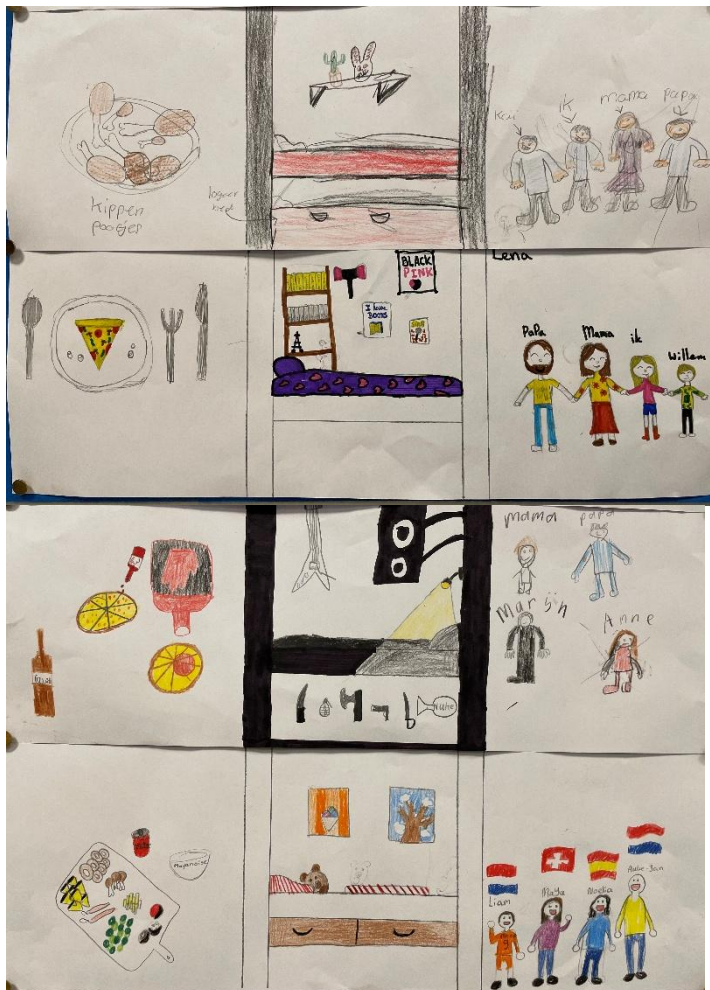
- Hoe voelt het om thuis te zijn? *Over een plek die je beschermt.*
- Wat een ruimte! *Over verschillende soorten ruimtes in huis en dat vroeger gezinnen groter waren maar de huizen juist kleiner.*
- Keep out! *Over thuis een speciaal plekje voor zelf maken.*

Ga in gesprek met leerlingen over wat voor hen thuis is.
Laat ze een tekening maken over thuis (zie volgende dia).

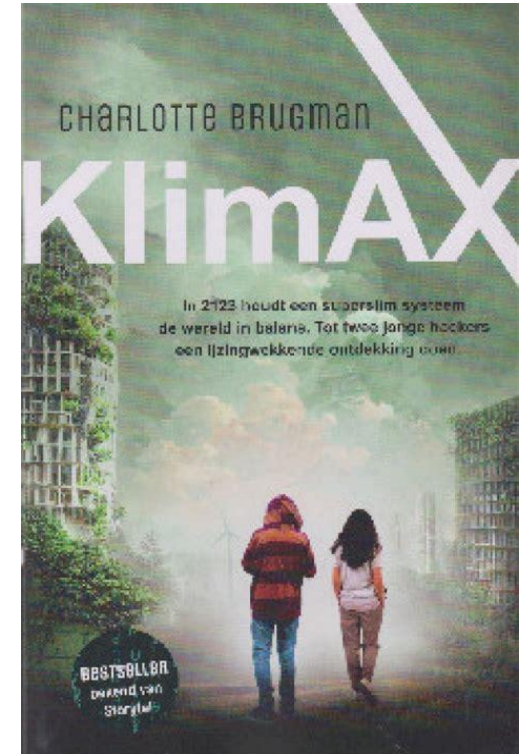
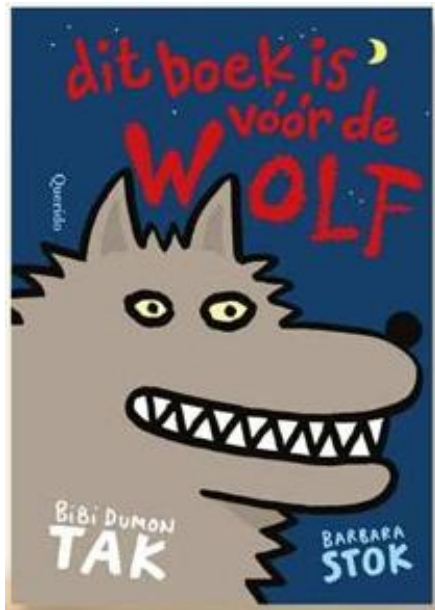
Resultaten van 'thuis'

Naar een idee van Rian Visser

links: wat eet je graag thuis – midden: jouw bed – rechts: met wie woon je in huis

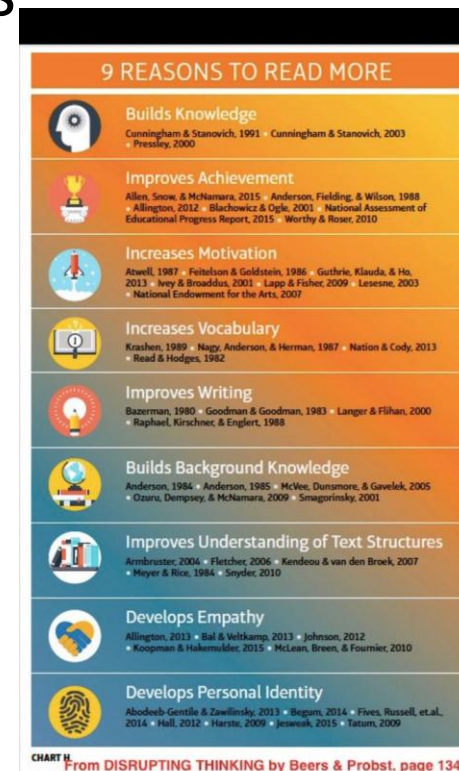

Nog meer voorbeelden

LIST-methode

- Leesroutine in de school
 - Dagelijks 25 minuten stillezen
 - Inleiden van het stillezen met een miniles
 - 25 boeken per jaar
- Leeftijdsadequate leesboeken, inclusief luisterboeken
- Voorlezen
- Leesladder

LIST-methodiek

- **Gezamenlijke start:**
voorlezen + miniles (met lezersvraag) 5 min.
- **Stillezen**
- **leerlingen lezen zelf 20 min.**
(docent loopt rond, observeert en voert op zachte toon kleine motiverende leesgesprekjes met leerlingen)
- **Afronding**
gezamenlijk einde 5 min.
(Terugkomen op de lezersvraag)

Wat was er nodig om te starten?

- Breed draagvlak creëren
- Lestijd inroosteren
- Aanschaf nieuwe boeken, samenwerking bibliotheek
- Inzet onderwijsassistente als hulp bij keuze van boeken
- Training van docenten in LIST-methodiek

Voorbeeld miniles - lezersvraag

Introductie miniles

Dit boek gaat over Manie. Een man die op jonge leeftijd vanuit Madeira is vertrokken naar Zuid-Amerika op zoek naar werk. Na een tijd in Brazilië te hebben gewerkt, komt hij in Suriname terecht. In dit boek lees je zijn levensverhaal.

Lezersvraag:

In dit fragment merk je dat Manie(Fransisco) angstig is. Welke emotie komt in jouw gelezen stuk voor?

